

Skötselplan för naturreservatet Skogsby lund, Mörbylånga kommun

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsprogram för syftet med och skötseln av ett naturreservat. Syftet med reservatet och föreskrifterna i beslutet bestämmer skötselplanens inriktning.

Den tidigare skötselplanen från 1985 anger fri utveckling som ett övergripande mål. Då reservatets ekar idag bedöms vara i stort behov av friställning och ett ökat ljusinsläpp är gynnsamt för naturvärdena i den tidigare lövängsartade miljön revideras nu skötselplanen i samband med att reservatet Skogsby lund utvidgas. Det tidigare reservatsområdet på 2,6 hektar utvidgas med cirka 5 hektar värdefull natur i form av bland annat ädellövskogar med ek och hassel, sumpskogar med klibbal och ek samt ett bestånd av lundalm. Sammantaget bedöms den nya skötselplanen förbättra möjligheterna att bevara och stärka Skogsby lunds naturvärden.

Innehåll

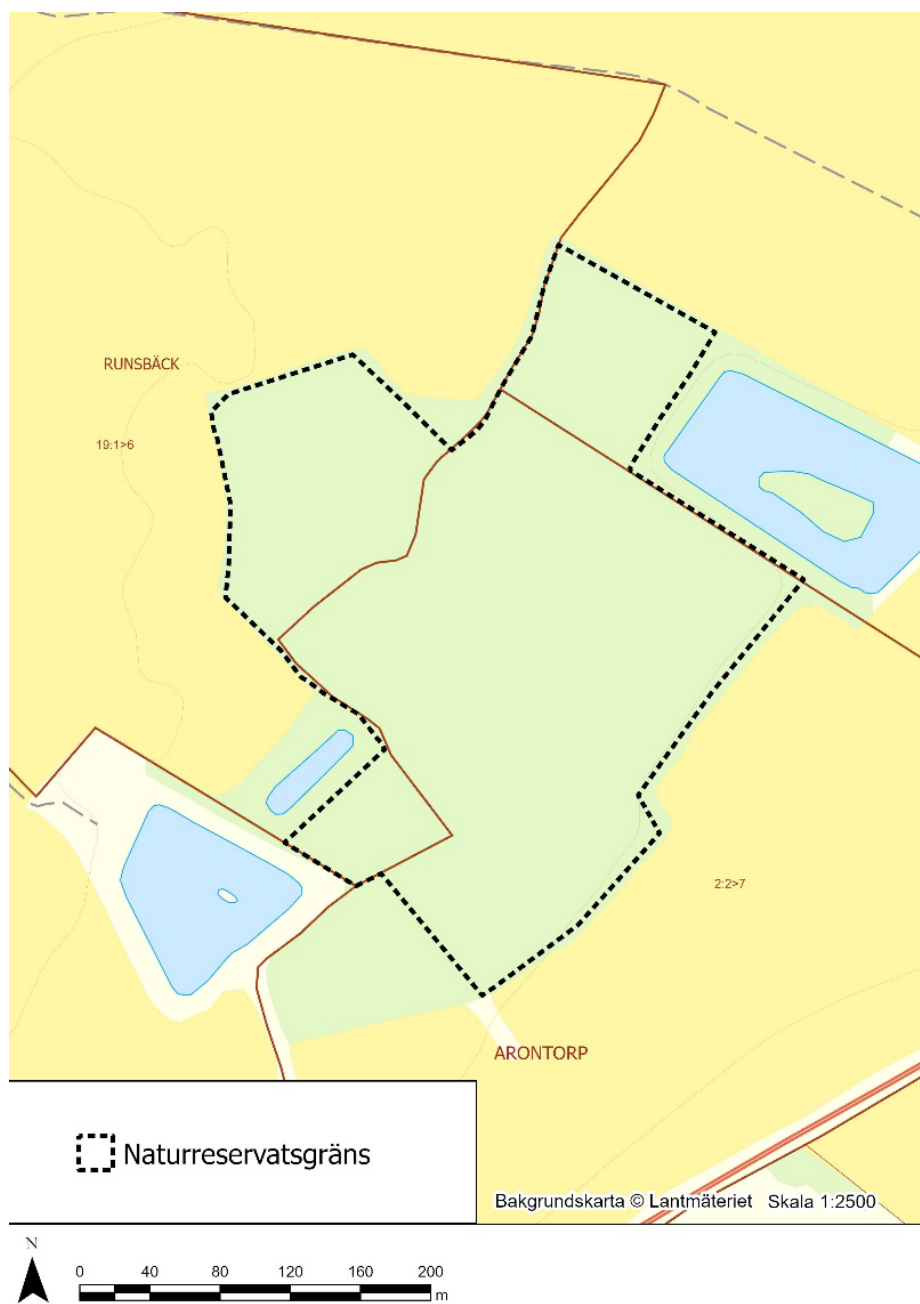
Skötselplan för naturreservatet Skogsby lund, Mörbylånga kommun	1
1. Beskrivning av reservatet	3
1.1 Sammanfattning.....	3
1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning.....	5
1.3 Naturbeskrivning och biologiska bevarandevärden.....	6
2. Översiktlig målbild och generella riktlinjer	8
2.1 Övergripande mål med skötseln	8
2.2 Generella skötselåtgärder	8
3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	9
3.1 Skötselområde 1: Ädellövskog med ek och hassel (6,0 ha).....	10
3.2 Skötselområde 2: Yngre ädellövskog (0,8 ha)	13
3.3 Skötselområde 3: Sumpskog (0,7 ha)	15
3.4 Skötselområde 4: Lundalmsskog (0,1 ha)	16
4. Friluftsliv.....	17
5. Dokumentation och uppföljning	17
5.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder.....	17
5.2 Uppföljning av bevarandemål	18
5.3 Revidering av skötselplan	18
6. Artlista.....	18
7. Referenslista	21
8. Bilagor	21

1. Beskrivning av reservatet

1.1 Sammanfattning

Skogsby lund är beläget på västra Öland, ca 3 km sydost om Färjestadens hamn. Området ligger inom den nedre delen av den västsluttande Västra Landborgens som löper längs nästan hela ön. Naturreseptatet domineras av en relativt sluten, frisk och fuktig ekskog på marker som historiskt nyttjats som äng. Här finns också mindre avsnitt med lövsumpskog och ett litet parti dominerat av lundalm. Hassel förekommer rikligt över hela området. På våren blommar rikligt med lundväxter såsom skogsstjärnblomma, gulsippa, vitsippa, blåsippa, lungört, tandrot och svalört. På sommaren märks storvuxna gräs såsom långsvingel, lundelm och lundskafting. Friställning av områdets värdefulla träd ökar deras långsiktiga överlevnad vilket på sikt tillskapar viktiga livsmiljöer för bland annat ekens och hasselns följearter. Målbilden är mosaikartade skogsmiljöer med variation av lite skuggigare och fukthållande skog som övergår i partier med lägre krontäkningsgrad och ljusa gläntor. Variationen av olika ljusförhållanden skapar goda förutsättningar för en rik biologisk mångfald.

Den ursprungliga reservatsytan är sedan 2002 utpekad som ett Natura 2000-område enligt Art- och habitatdirektivet (SE0330223 Skogsbylund).

Figur 1. Karta över naturreservatet Skogsby lund

Naturtyper NMD (Nationella marktäckedata)	Areal
Triviallövskog	1,4 ha
Ädellövskog	5,4 ha
Triviallövskog med ädellövinslag	0,9 ha
Varav produktiv skogsmark	7,2 ha
Natura 2000-livsmiljöer	Areal
Näringsrik ekskog (9160)	5,0 ha
Lövsumpskog (9080)	0,7 ha
Övrig areal	1,9 ha
Arter enligt Art- och habitatdirektivets bilaga 2	
Ekoxe (<i>Lucanus cervus</i>) - 1083	

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

En betydande del av området har varit skyddad sedan inrättandet av naturminnet Skogsby lund år 1937. Innan dess nyttjades denna del som lövklädd slätteräng, likt merparten av de nu tillkommande ytorna. Naturminnet överfördes år 1972 till ett naturreservat. Områdets hävdhistoria sträcker sig långt bak i tiden och det ursprungliga reservatsområdet beskrevs redan 1736 som "ängens hag". Beskrivningen tolkas i skötselplanen från 1985 som att "/.../ området bestod av inhägnad ängsmark som tidvis nyttjades för bete." Hävdhistoriken indikeras bland annat av stensträngssystemen som löper genom reservatet. I skötselplanen från 1985 finns även beskrivet att "/.../ enstaka hamlad ask förekommer här och var /.../" i området. Reservatsområdets äldre askar har idag dött till följd av askskottssjuka, men några få grova askar var fortfarande levande vid en inventering år 2007. Hävden upphörde i början av 1900-talet och Skogsby lund har därefter omvandlats från en typisk öländsk löväng till att idag klassas som en typisk öländsk lund.

Bland de tillkommande delarna finns ett parti som förr utgjorde en fotbollsplan och som senare även nyttjats för åkerbruk. Under tiden för planens nyttjande spelade Skogsby IF sina hemmamatcher här, bland annat i lokalderbyn mot Färjestaden. Mycket arbete föranledde planens tillkomst på 1950-talet. Träd röjdes, stenar sprängdes bort och håligheter fyllades med jordmassor. Ytan nyttjades i perioder även för friidrottsaktiviteter såsom längd- och höjdhopp. Idrottsverksamheten på platsen lades ned under 1970-talet och ersattes då av åkerbruk. Åkermarken brukades för vall fram till 1980-talet, varefter åkern sedan vuxit igen. Övriga tillkommande delar har brukats mycket

sparsamt i sen tid men enstaka äldre stubbar står att finna i reservatets västra delar.

Inom reservatet, i flera fall längs fastighetsgränserna, löper stenmurar och -strängar och i kanterna mot omgivande åkrar finns upplagd odlingssten. I övrigt finns inga kända fornlämningar eller andra kulturhistoriska lämningar i området. Delar av reservatet påverkas hydrologiskt av genomträngande grundvatten samt vatten från intilliggande dammar.

Figur 2. Flygbild över naturreservatet från år 1960. En yta i norr har använts som åker och fotbollsplan.

1.3 Naturbeskrivning och biologiska bevarandevärden

Geologi

Berggrunden i Skogsby lund utgörs av siltsten som i merparten av området ligger täckt av lerig morän och ett tunt lager med svallsand. Reservatet är

beläget precis nedanför västra landborgen och den sedimentära kalkstenen tar vid direkt öster om reservatet.

Skogsby lunds naturreservat utgör ett isolerat ädellövskogsområde som omges av ett öppet landskap med åkrar och bevattningsdammar. Stora ekar är närmast ensamstående överståndare i den fuktiga ädellövskogen medan det undre trädskiktet håller en större trädslagsvariation med främst hassel, skogslönn och vårtbjörk. I mindre utsträckning finns här även oxel, asp, ask, vildapel och päron samt skogsalm, lundalm och enstaka vresalm. Områdets större askar och skogsalmar har till stor del fallit offer för sjukdom medan vres- och lundalmar hittills har klarat sig bättre. Buskskiktet är relativt glest till följd av den låga ljusstillgången men ställvis står hagtorn, benved, olvon, kornell, slån, måbär, blåhallon och björnbär att finna.

Kontinuiteten av grovbarkiga träd och en hög luftfuktighet har skapat förutsättningar för förekomsten av flera lavararter av signalvärde, däribland rödlisstade arter såsom gammelekslav (NT), liten sönderfallsrav (NT) och klosterlav (VU). De grova ekarna har tillåtit nå en relativt hög ålder vilket har skapat död ved av rätt slag för områdets ekoxar (N2000). Värden kopplade till död ved står även att finna i områdets grova hasselbuketter med arter såsom haselticka. Flera av ekarna har breda kronverk som minner om en mer ljusöppen miljö då området nyttjades som löväng. I ett eget litet bestånd i södra delen av reservatet växer lundalm (CR), möjligen i form av endast en eller några få kloner, till synes ännu fri från almsjuka. Lundalmsbladen är föda åt larven av lundalmsdvärgmal (NT) som påträffats i reservatet.

På våren är florin i området påtaglig med arter såsom blåsippe, gulsippe, vit-sippe, tandrot och skogsviol. Strax därefter börjar gullviva samt orkidéerna tvåblad och sankt Pers nycklar sin blomningstid i reservatet. Den rika blomningen gynnar pollinerande insekter såsom blomflugor och vildbin, där de sistnämnda parasiteras av reservatets violetta majbaggar. Ur trädskronorna hörs fågelsång från grönsångare, halsbandsflugsnappare och mindre flugsnappare.

Reservatet tillförs grundvatten från sydost vilket har skapat en sumpskog med klibbal, björk, ek och hassel i reservatets sydöstra del. Marken täcks av skavfräken och flera träd står på sockel mellan de periodvis vattenfyllda sänkorna. Förekomsten av stående och liggande död ved är relativt stor i hela reservatet och hålträden i sumpskogen utgör viktiga boplatser och livsmiljöer för mulm- och vedlevande leddjur samt för fåglar, inte minst områdets mindre hackspettar (NT).

En annan krävande art som historiskt (1967) påträffats i området är stumpvingeharkrank (EN) - en tvåvinge med inte mer än en handfull fyndplatser i landet. Harkrankens ekologi är inte helt känd, men arten lär vara gynnad av bete i ädellövskogspartier med hög markfuktighet där larven utvecklas i lera under jord, gärna i anslutning till stenrosen och täta buskage (M. Andersson, personlig kommunikation, 8 mars, 2025).

2. Översiktlig målbild och generella riktlinjer

2.1 Övergripande mål med skötseln

Målsättningen med skötseln i reservatet är att behålla och förstärka en flerskiktad skogsstruktur med en stor trädslagsvariation med träd i olika åldrar och med en rik förekomst av olika typer av död ved. En mosaik av områden med olika grad av krontäckning medför ett varierat ljusinsläpp som gynnar en mångfald av arter som är typiska för den öländska ädellövskogen. Gläntor och bryn med en rik blomning i vindskyddade och av vårsolen exponerade lägen kommer även till gagn för nektar- och pollensökande insekter. En så naturlig hydrologi som möjligt ska råda så att värden knutna till fuktiga skogar bibehålls och ökar.

Förutsättningarna för fortlevnad och tillkomst av grova, gamla och ihåliga lövträd och buskar av bland annat ek, hassel och asp behöver förbättras. För att friställa värdefulla träd och hasselbuskar kan en bred åtgärdspalett användas, där metoder som veteranisering, ringbarkning, hamling, toppkapning, buskröjning och trädfällning ingår. Träd som utsätts för sådana åtgärder för att gynna andraträd kan sedan i sig utveckla höga värden i form av livsmiljöer för bland annat svampar, leddjur och fåglar.

Om möjligt bör reservatet betas av nötkreatur. Betet upprätthåller en mosaikartad struktur i skogen och bidrar till att motverka igenväxning. Betesdjur medför även en rad olika processer och substrat, såsom tramp, betespåverkan och dyngbildning, vilket bidrar till höga naturvärden knutna till skogsbetesmark.

2.2 Generella skötselåtgärder

Vissa generella skötselåtgärder ska kunna genomföras i hela reservatet för att långsiktigt kunna bevara och utveckla naturvärdena. Följande åtgärder kan utföras även om de inte står angivna under respektive skötselområde:

Det är prioriterat att stora delar av, eller hela, reservatet betas, företrädesvis med nötkreatur av köttaras. Antalet djur per hektar ska anpassas till fällans storlek, säsong och djurslag för att uppnå den betesintensitet som krävs för att nå bevarandemålen för skötselområdet. Fällindelning, sent betespåsläpp, betesfria år och/eller ersättning med slätter kan ske om det bedöms gynna områdets bevarandevärden.

Åtgärder för att bekämpa invasiva främmande arter kan utföras vid behov.

Åtgärder för att gynna arter knutna till reservatets livsmiljöer kan utföras. Arter knutna till reservatets livsmiljöer kan introduceras.

Hydrologisk återställning, som till exempel igenläggning av diken, kan utföras. Åtgärderna omfattas av gällande vattenlagstiftning och det ska utredas hur angränsande fastigheter och vägar kan komma att påverkas. Markägare och andra rättighetsinnehavare utanför reservatet behöver godkänna åtgärderna om deras mark kommer att påverkas.

Veteranisering av lämpliga träd och buskar kan utföras. Veteranisering av asp och skogslönn kan exempelvis gynna de följearter som trädslagen delar med de idag sjukdomsdrabbade ask och alm. Sav från veteraniserade eller på annat sätt skadade träd höjer barkens pH och kan därmed vara gynnsamt för epifytiska arter som hör rikbarksträden till (Fritz et al., 2009).

Åtgärder för att gynna föryngring av ljuskrävande och biologiskt värdefulla träd kan ske.

Friställning av värdefulla träd kan utföras där det är lämpligt. Åldersbestämning av ekar och andra lövträd i syfte att uppskatta leveranstiden för när träden blir särskilt biologiskt intressanta kan ske inför åtgärderna.

Kulturlämningar och fornlämningar kan med fördel röjas fria från yngre träd och buskar. Insatser för att minska risken för att träd välter och skadar fornlämningar, exempelvis kronreducering och hamling, kan utföras där det är lämpligt. Träd och buskar som fallit ned på forn- eller kulturlämningar kan flyttas åt sidan. Hänsyn ska tas till äldre och värdefulla träd.

Eventuell utförsel, flisning och bränning av avverkat material ska ske vid en tidpunkt som missgynnar insekter och andra organismer som förökar sig i materialet så lite som möjligt. Invasiva arter eller andra arter som påverkar syftet med reservatet negativt omfattas inte av detta.

Naturvårdsåtgärder ska ske vid en tid och på ett sätt som påverkar störningskänsliga skyddsvärda arter så lite som möjligt. Åtgärder ska ske med hänsyn till känsliga markförhållanden.

Kännedomen om områdets artstock behöver på sikt öka inom flera organismgrupper. Inventeringar i syfte att kartlägga områdets mångfald inom exempelvis fladdermöss, landmollusker och kryptogamer samt leddjursgrupper såsom skalbaggar, steklar, spindlar och tvåvingar uppmuntras.

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i följande skötselområden:

- Skötselområde 1: Ädellövskog med ek och hassel (6,0 ha)
- Skötselområde 2: Yngre ädellövskog (0,8 ha)
- Skötselområde 3: Sumpskog (0,7 ha)

- Skötselområde 4: Lundalmsskog (0,1 ha)

Avgränsning av skötselområdena framgår av bifogad skötselplanskarta, bilaga 5.1.

3.1 Skötselområde 1: Ädellövskog med ek och hassel (6,0 ha)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av ekdominerad ädellövskog på före detta ängsmark. Många av ekarna har en ålder på 100 år eller yngre men i vissa delar, särskilt i det ursprungliga reservatsområdet, finns en hel del äldre träd, enstaka förmodligen närmare 300 år.

I det område som utgör det tidigare reservatsområdet (se bilaga 1) har mindre åtgärder för att friställa ekar utförts såsom toppkapning av hassel och lönn samt ringbarkning av asp och lönn. Röjt material har uppsamlats och lagts i faunadepåer inom området. Genom åtgärderna har denna del av skötselområdet blivit lite mer ljusöppen vilket har gynnat viss föryngring av blommande buskar såsom hagtorn. Förutom ek finns i skötselområdet rikligt med vårtbjörk, lönn, ask och hassel, en del asp och sälg samt enstaka oxlar och almar. Enstaka vresalmar är ännu levande men enligt vad som är känt har de större skogsalmarna och askarna alla dött, eller är döende, i alm- respektive askskottssjuka. Skogslönn och asp delar många följearter med ask och alm, och är därför mycket värdefulla inslag i området (Sundberg et al., 2020). Ett och annat träd av körsbär, vildapel och päron, varav de sistnämnda av ansevärd ålder, finns att hitta. På några av de gamla ekarna finns en intressant lavflora med enstaka förekomst av den rödlistade arten liten sönderfallslav. Här finns också de relativt kräsna lavarna grå skärelav och grön dropplav. Vid basen på ett gammalt päronträd växer stiftklotterlav. Spritt över marken finns inslag av död ved av flera olika trädslag, bland en fältskiktsvegetation bestående av växter såsom gulsippa, vitsippa, tandrot, humleblomster, skogsviol och liljekonvalj.

I den norra delen, nordöst om det ursprungliga reservatet, finns ett antal döda eller döende ekar av grov karaktär som utgör substrat för reservatets ekoxar. De döda träden har även spår från flitiga besök av andra insekter samt hackspettar. Tillståndet för ekarna i denna del har möjligen försämrats av bevattningsdammens läckage sydöst om ytan. Centralt i ytan finns en hassellund med grovstammiga runnor och förekomsten av hasselticka indikerar att hasslar med inslag av döda stammar har lång kontinuitet. Bland hasselbuketterna återfinns ett i övrigt rikt och bitvis tätt buskskikt med bland annat björnbär och hagtorn. Norrut i denna del ökar inslaget av andra träd såsom björk och sälg.

Ytan väster om det ursprungliga reservatet håller ekar med en större åldersvariation men som generellt är något yngre. Här finns äldre stubbar som tyder på ett visst historiskt ved- eller virkesuttag vilket har upprätthållit en lite öppnare skogsstruktur. Klen hassel växer i glesa bestånd bland ekarna och en större rönn har bidragit till en bitvis riklig rönnföryngring i området. Norrut ökar andelen björk, asp och sälg på den bitvis blockrika marken. I området utmed åkern i väster är igenväxningsgraden högre invid de stenmurar och odlingsstenshögar som utgör reservatets gräns. Här finns rikligt med död ved av framför allt björk samt en relativt rik variation av träd och buskar, bland annat bestående av sälg, vildapel och slån.

Sydväst om det ursprungliga reservatet finns ett mindre område som också håller ekar med en god åldersspridning, där de äldsta ekarna är grovbarkiga och spärrgreniga med en ålder på cirka 200 år. Här finns ett betydande inslag av skogslönn och en del död askved. I söder blir inslaget av hagtorn och vildapel större.

Den krävande stumpvingeharkranken (EN) påträffades i skötselområdet år 1967 och finns möjligen kvar. Arten lever i vindskyddade, marknära miljöer som håller ett svalt och fuktigt lokalklimat under hela året och gynnas förmodligen av betestrap på de små kreatursstigar som kan uppstå genom buskage av slån och andra buskarter i ett skogsbete (M. Andersson, personlig kommunikation, 8 mars, 2025).

Bevarandemål

- Arealen av Natura 2000-livsmiljön trädklädd betesmark (9070) bör vara 6,0 hektar i form av betad skog. I det fall att bete inte är möjligt bör andra skötselmetoder användas för att uppnå liknande strukturer.
- Området ska domineras av äldre hassel och ek samt varierande inslag av äldre björk, skogslönn, asp och andra lövträd. Värdefulla lövträd och buskar ska ha en god åldersspridning med föryngringsträd och ersättare.
- Rikt blommande träd och buskar, såsom sälg, vildapel, päron, rönn, hagtorn, slån och naturligt förekommande björnbärsarter ska förekomma på lämpliga platser. Blommande buskage bör särskilt finnas i brynmiljöer och invid stensamlingar.
- Sly, ungträd och murgröna ska inte tillåtas skada särskilt biologiskt värdefulla träd av exempelvis ek och asp.
- Det ska finnas en mosaik av områden med varierande krontäckningsgrad innehållande lite varmare, ställvis solbelysta gläntor samt fukt hållande och beskuggade buskage.

- Grova ekar och aspar ska få tillräckligt med ljus för att kunna nå en hög biologisk ålder samtidigt som levande, döende och döda grenar och stamdelar blir solexponerade. Ekar och andra lövträd samt hassel ska erhålla och bibehålla karaktärer och strukturer såsom mulm, håligheter, savflöden, grenbrott och blottad, barklös ved.
- Det ska finnas död och döende ved i olika former (grenar, stammar, högstubbar, rötter etc.), nedbrytningsstadier och dimensioner, från olika trädslag, i både solexponerade och skuggiga samt torra och fuktiga lägen.
- Skötselområdet ska vara fritt från gran.
- Hydrologin ska vara så naturlig som möjligt.
- Fältskiktet ska vara bevuxet av typiska lundväxter såsom blåsippa, gulsippa och tandrot samt får gärna ha inslag av ljusgynnade växter på öppnare ytor.
- Det ska finnas typiska och rödlistade arter av bland annat insekter, svampar och lavar. Detta gäller exempelvis arter knutna till gammal ek och hassel samt arter knutna till ädellövsmiljöer med viss markfuktighet såsom stumpvingeharkrank.

Skötselåtgärder

Initiala restaureringsinsatser

- Om betesdjur finns att tillgå ska stängsling genomföras så att skötselområdet ingår i en fälla som omfattar hela eller delar av reservatet.
- Friställ lämpliga gamla/vidkroniga/grova träd, framför allt av ek, hassel och asp, samt efterträdare i olika generationer. Även andra träd och buskar såsom vildapel, päron, sälg, rönn och skogslönn kan friställas på lämpliga platser. Buskar såsom slån, hagtorn och björnbär kan gynnas, särskilt i solbelysta gläntor och bryn. Där äldre ekar växer tätt kan ofta viss röjning eller toppkapning av ung hassel samt ungträd vara gynnsamt. Om betesdjur ej finns att tillgå behöver friställningar av värdefulla träd vara mindre omfattande så att stora slyuppslag som missgynnar träden undviks.
- Väster om det ursprungliga reservatet görs åtgärder för att minska andelen björk och gynna efterträdare och föryngringsträd av ek och andra värdefulla trädslag. Även ung hassel samt andra träd och buskar kan röjas här. Grövre björkar sparas på lämpliga platser.
- Granar fälls, röjs eller ringbarkas.

- Veteranisering av ek, asp, skogslönn eller andra lämpliga träd.
- Mulm-, fågel- och fladdermusholkar kan sättas upp.
- En del av alla undanröjda träd, stammar och grenar kan samlas ihop och läggas i faunadepåer på passande ställen. Depåerna kan utgöra viktiga föryngringskammare för värdefulla träd samt utgöra viktiga substrat för vedlevande insekter, svampar och kryptogamer.
- Naturvårdshuggning och röjning i träd- och buskskikt utförs för att skapa en mosaikartad luckighet med gläntor i lämpliga delar. Åtgärderna kan gärna utformas så att förbindelse mellan öppnare/glesare ytor skapas. Längs reservatskanten i den västligaste delen av skötselområdet bör slånbuskage som växer invid odlingsstenshögar i reservatets västra gräns sparas för att gynna ett rikt insektsliv, med stumpvingeharkrank (EN) i särskild åtanke.

Löpande skötsel

- Underhållsröjning av gläntor, bryn, friställda träd och vid behov ytterligare friställning av andra lämpliga lövträd för att bibehålla en varierad krontäckningsgrad. Om betesdjur ej finns att tillgå behöver friställningar och utglesningar ske etappvis så att stora slyuppslag som missgynnar träden undviks.
- Skötselområdet bör betas. Antalet djurenheter per hektar ska anpassas till fällans storlek, säsong och djurslag för att uppnå den betesintensitet som krävs för att nå bevarandemålen för skötselområdet. Fällindelning, sent betespåsläpp eller betesfria år får gärna ske i syfte att gynna föryngring av ljuskrävande trädslag, värdefull flora eller andra naturvärden. Som alternativ eller komplement till beteshävd kan slåtter nyttjas som skötselåtgärd.
- Tillskapning av död ved genom till exempel ringbarkning, veteranisering och toppkapning får ske.
- Underhåll av uppsatta holkar.

3.2 Skötselområde 2: Yngre ädellövskog (0,8 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består av en ung lövskog med bland annat ek, hassel, björk, sälg, asp, ask, skogslönn och vildapel. Skogsstrukturen är luckig och i fältskiktet återfinns buskstjärnblomma. Området har stor potential att förse reservatet med föryngrande träd och buskar såsom ek och hassel. Genom

skötselområdet rinner en mindre bäck och växter såsom majsmörblomma och älggräs återfinns i vattenfåran. Bäckens rötter rör sig från öster genom områdets södra delar där det finns rikligt med grova liggande stammar av bland annat asp, sälk och ask. I den västra delen finns en askklon med cirka 50 stammar av relativt kläna storlekar och söder om klonen finns några större aspstammar. Utmed stenvallen som gränsar mot skötselområde 1 norrut finns större träd av bland annat ek och påren.

Bevarandemål

- Arealen av Natura 2000-livsmiljön trädklädd betesmark (9070) bör vara 0,8 hektar. Om bete inte är möjligt bör andra skötselmetoder användas för att uppnå liknande strukturer.
- Skötselområdet bör innehålla ljusöppna luckor och gläntor som gynnar en mångfald knuten till ett rikt fält- och buskskikt.
- Det ska finnas goda möjligheter för yngre ekar att utvecklas till vidkroniga och grovbarkiga ekar med hög biologisk ålder.
- Blommande träd och buskar såsom sälk, skogslönn, vildapel, slån, hagtorn och måbär ska utgöra viktiga pollen- och nektarresurser för insekter.
- Det ska finnas stora hasselrunnor som tillskapar liggande och stående död ved.
- Lundflora såsom buskstjärnblomma ska dominera fältskiktet.
- Skötselområdet ska på sikt utveckla en rik flora och fauna knuten till grov och gammal asp och ek, solbelysta stammar, stamhåligheter och död ved.

Initiala restaureringsinsatser

- Om betesdjur finns att tillgå ska stängsling genomföras så att skötselområdet ingår i en fålla som omfattar hela eller delar av reservatet.
- Lämpliga äldre träd, samt yngre ersättare av framför allt ek friställs. Luckor kan skapas och eventuellt stängslas in för att skapa bättre förutsättningar för förnygring av värdefulla lövträd.
- Ljusöppna luckor för att gynna en ljuskrävande flora kan skapas på lämpliga ställen genom röjning av bland annat björk och ung hassel.
- Veteranisering eller ringbarkning av vissa tätt stående aspar bör ske så att andra aspar gynnas.

- En del av alla undanröjda träd, stammar och grenar kan samlas ihop och läggas i faunadepåer på passande ställen. Depåerna kan utgöra föryngringsplatser för ljuskrävande träd samt värdefulla substrat för vedlevande insekter, svampar och kryptogamer.
- Mulm-, fågel- och fladdermusholkar kan sättas upp.

Löpande skötsel

- Skötselområdet bör betas. Antalet djurenheter per hektar ska anpassas till fällans storlek, säsong och djurslag för att uppnå den betesintensitet som krävs för att nå bevarandemålen för skötselområdet. Sent betespåsläpp eller betesfria år kan ske i syfte att gynna föryngring av ljuskrävande trädslag, värdefull flora eller andra naturvärden. Som alternativ eller komplement till beteshävd kan slåtter nyttjas som skötselmetod.
- Underhållsröjning av luckor och friställda träd utförs vid behov. Ytterligare friställning av lämpliga lövträd kan ske.
- Underhåll av uppsatta holkar.

3.3 Skötselområde 3: Sumpskog (0,7 ha)

Skötselområdet består av en sumpskog som bildats genom tillförsel av grundvatten från sydöst om reservatet. Skogen utgörs av framför allt klibbal, ek, björk, asp och hassel. I de periodvis vattenfyllda sänkorna växer mängder av skavfräken bland liggande död ved. Den stående döda och döende veden utgörs främst av klibbal och björk och på flera ställen har hålträd bildats. Ekarna i området är ställvis grova och vidkroniga. Genom och i kanten av ytan finns några diken och en liten grävd damm håller vatten under stora delar av året.

Bevarandemål

- Arealen av Natura2000-naturtypen lövsumpskog (9080) bör vara 0,7 hektar.
- Skötselområdet ska utgöras av en sumpskogsmiljö med klibbal, ek, björk och hassel där intern dynamik och hydrologiska processer ger upphov till rikligt med död och döende ved. Den döda veden ska vara från olika trädarter, finnas i olika dimensioner och i olika nedbrytningsstadier samt både i vatten och på land. Mängden liggande död ved ska öka i hela skötselområdet.

- Det ska finnas gott om hålträd till gagn för fåglar och leddjur samt däggdjur såsom fladdermöss.
- Skötselområdets grova ekar ska få tillräckligt med ljus för att de ska kunna nå en hög biologisk ålder samtidigt som levande, döende och döda ekgrenar och -stamdelar blir solexponerade.

Initiala restaureringsinsatser

- Om betesdjur finns att tillgå får stängsling genomföras så att skötselområdet ingår i en fälla som omfattar hela eller delar av reservatet.
- Hydrologiska åtgärder såsom igenläggning av diken ska efter utredning kunna genomföras för att sumpskogen ska återfå en mer naturlig hydrologi med en högre vattennivå.
- Skötselområdets grova ekar friställs vid behov genom huggning, ringbarkning eller veteranisering av närstående konkurrerande träd av bland annat al och björk. Även lövträd i kantzonen mot åkern i sydost kan friställas.
- Mulm-, fågel- och fladdermusholkar kan sättas upp.

Löpande skötsel

- Underhållsröjning av friställda träd utförs vid behov.
- Skötselområdet får betas, men kan också stängslas bort om betet bedöms missgynna känsliga arter knutna till sumpskog.
- Underhåll av uppsatta holkar.

3.4 Skötselområde 4: *Lundalmsskog (0,1 ha)*

Skötselområdet består av ett yngre skogsparti som helt domineras av lundalm. De flesta av träden är i 50-årsåldern men enstaka stammar är något äldre. Det är sannolikt att lundalmarna består av en eller enstaka kloner. Rotkontakten mellan dessa kan eventuellt göra att ett sjukdomsförlopp går mycket fort efter etablering. På en lundalm i kanten av området har den rödlistade klosterlaven (VU) påträffats.

Bevarandemål

- Så länge lundalmarna lever hålls trädskiktet väl slutet och lundalm fortsätter vara det dominerande trädslaget.
- Om lundalmen dör bort på grund av almsjuka införlivas ytan i skötselområde 1.

Initiala restaureringsinsatser

- Om betesdjur finns att tillgå ska stängsling genomföras så att skötselområdet ingår i en fålla som omfattar hela eller delar av reservatet.

Löpande skötsel

- Marken bör betas.
- Lundalmarnas status med avseende på almsjuka följs upp.

4. Friluftsliv

Beskrivning

Skogsby lund utgör en trädklädd oasis i ett öppet åkerlandskap. I den lummiga miljön täcker en iögonfallande vårflora skogsgolvet under majestätiska ekar och mellan runnor av hassel. Den naturliga angöringspunkten är gångstigen runt dammen som utgår från grusvägen utanför reservatets nordöstra del. Stigen nyttjas regelbundet, bland annat av studerande vid den närliggande folkhögskolan. Inom reservatet finns en gammal upptrampad stig som idag bitvis är svår att finna och följa i det ställvis täta buskskiktet.

Bevarandemål

- Naturreservatet ska locka till besök med fina naturupplevelser.
- Informationstavlor, stängselgenomgångar och gränsmarkeringar ska vara i gott skick.
- Informationen om området och dess naturvärden ska öka medvetenheten om naturens värden.

Skötselåtgärder

Initiala åtgärder

- Reservatets gränser ska markeras i fält.
- Ny informationstavla kan sättas upp.
- Specifik naturinformation om till exempel död ved och betesdrift kan sättas upp vid behov.

Löpande skötsel

- Regelbunden tillsyn och underhåll av skyltar.

5. Dokumentation och uppföljning

5.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder

Vid åtgärder och uppföljning av skötselåtgärder ska förvaltaren dokumentera:

- var, hur och när åtgärder/uppföljning utförts
- vem som utfört åtgärder/uppföljning
- kostnad och finansiering för utförd åtgärder/uppföljning.

Åtgärder som inte utförs av förvaltaren ska dokumenteras genom att utföraren på begäran redovisar utförda åtgärder, exempelvis bete, slätter och hamling.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Förvaltaren ansvarar för uppföljning av naturreservatets bevarandemål samt eventuellt behov av anpassning av skötseln. Hur bevarandemålen följs upp anges i naturreservatets uppföljningsplan. I uppföljningsplanen anges vilka målindikatorer som ska mätas för att följa upp bevarandemål. All uppföljningsverksamhet inom reservatet dokumenteras i Naturvårdsverkets databas.

5.3 Revidering av skötselplan

Om tillsyn eller uppföljning visar att det finns behov av anpassning av skötseln för att uppnå syftet med naturreservatet kan skötselplanen revideras.

6. Artlista

Förteckning över känd förekomst av rödlistade arter, signalarter, arter upptagna i EU:s art- och habitat- respektive fågeldirektiv, arter som berörs av Åtgärdsprogram för hotade arter samt andra intressanta arter inom naturreservatet Skogsby lund. Artlistan är sammanställd med data från 1975 – 2025.

Rödlistekategorier enligt den nationella rödlistan fastställd av Naturvårdsverket 2020.

Rödlistekategori:

- EX = utdöd (extinct)
- RE = nationellt utdöd (regionally extinct)
- CR = akut hotad (critically endangered)
- EN = starkt hotad (endangered)
- VU = sårbar (vulnerable)
- NT = nära hotad (near threatened)
- DD = kunskapsbrist (data deficient).

S: Signalart enligt Skogsstyrelsens signalartslista för nyckelbiotopsinventeringen.

N2000: Arter som står upptagna i bilaga 2 till art- och habitatdirektivet. Det vill säga en art av sådant unionsintresse att särskilda bevarandeområden (art- och habitatdirektivet) behöver utses.

ÅGP: Arter som berörs av Åtgärdsprogram för hotade arter.

Referenser:

- Samtliga artuppgifter finns att hämta i Artportalen. Nedan angivna hämtades från utdrag 2025-05-05.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödliste-kategori	Signalart	Övrigt
Kärlväxter				
<i>Anemone ranunculoides</i>	Gulsippa			
<i>Cardamine bulbifera</i>	Tandrot			
<i>Convallaria majalis</i>	Liljekonvalj			
<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	EN		
<i>Hedera helix</i>	Murgröna			
<i>Hepatica nobilis</i>	Blåsippa			
<i>Neottia ovata</i>	Tvåblad		S	Fridlyst
<i>Orchis mascula</i>	Sankt Pers nycklar		S	Fridlyst
<i>Paris quadrifolia</i>	Ormbär			
<i>Polygonatum multiflorum</i>	Storrams			
<i>Primula veris</i>	Gullviva			Fridlyst
<i>Sanicula europaea</i>	Sårläka		S	
<i>Ulmus glabra</i>	Skogsalm	CR		
<i>Ulmus laevis</i>	Vresalm	CR		
<i>Ulmus minor</i>	Lundalm	CR		
Mossor				
<i>Homalothecium sericeum</i>	Guldlockmossa		S	
Lavar				
<i>Bacidia rubella</i>	Lönnlav		S	
<i>Bactrospora corticola</i>	Liten sönderfallslav	NT		
<i>Biatoridium monasteriense</i>	Klosterlav	VU		
<i>Dendrographa decolorans</i>	Grå skärelav		S	
<i>Lecanographa amylacea</i>	Gammelekslav	NT		
<i>Opegrapha vermicellifera</i>	Stiftklotterlav	NT		

Svampar				
<i>Dichomitus cam- pestris</i>	Hasselticka		S	
Skalbaggar				
<i>Lucanus cervus</i>	Ekoxe		S	Fridlyst, N2000
<i>Meloe violaceus</i>	Violett maj- bagge			
<i>Oiceoptoma tho- racicum</i>	Rödsköldad asbagge			
Fjärilar				
<i>Anthocharis car- damines</i>	Aurorafjäril			
<i>Stigmella lem- niscella</i>	Lundalms- dvärgmal	NT		
Fåglar				
<i>Chloris chloris</i>	Grönfink	EN		
<i>Dryobates minor</i>	Mindre hack- spett	NT		
<i>Ficedula albicollis</i>	Halsbandsflug- snappare			N2000
<i>Ficedula parva</i>	Mindre flug- snappare			N2000
<i>Phyloscopus sibi- latrix</i>	Grönsångare	NT		
<i>Poecile palustris</i>	Entita	NT		

7. Referenslista

Andersson, M. (2025, March 8). *Ang. Stumpvingeharkrank i Skogsbylunds naturreservat* [Letter to Länsstyrelsen Kalmar län].

FORAN. (2007). *Skogsbylund – utvidgning i Mörbylånga kommun*.

Fritz, Ö., Brunet, J., & Caldiz, M. (2009). Interacting effects of tree characteristics on the occurrence of rare epiphytes in a Swedish beech forest area. *The Bryologist*, 112(3), 488–505. <https://doi.org/10.1639/0007-2745-112.3.488>

Länsstyrelsen Kalmar län. (2016). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Skogsbylund SE0330223*.

Nitare, J. (2019). *Skyddsvärd skog, naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning*. Skogsstyrelsen.

Sandström, J., Carlberg, T., Sundberg, S., & Thor, G. (Eds.). (2019). *Värdväxters betydelse för andra organismer – med fokus på vedartade värdväxter*. Artdatabanken SLU.

SLU Artdatabanken (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala.

Sundberg, S., Sandström, J., & Thor, G. (2020). *Kunskapssammanställning av almens betydelse för andra arter*. Artdatabanken SLU.

Webbplatser

Artdatabanken, rödlistade arter, <http://artfakta.artdatabanken.se/>

Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, <http://www.fmis.raa.se>

Artportalen, <http://www.artportalen.se/>

Geologiska data, <http://www.sgugeolagret.se/GeoLagret/>

Historiska kartor har laddats ner via Lantmäteriets e-tjänst [Arkivsök](#)

8. Bilagor

5.1 Skötselplankarta

Skötselplanskarta Naturreservatet Skogsby lund

